

Pridržata na ciju god. 3 for., na pol. god. 1 for. 50 nov., na četvert. 75 nov.
Za Srbiju 30, 15, 7 1/2 grosa. Izlazi svake Nedjelje jednokrat.

Naplaćena poštovanom

God. III. U Kalači

U Četvrtak 5. Rujna 1872.

Broj 36.

SLAVENI I MAGJARI.

I.

To je bilo valjda 1844. godine, kada je najveći Magjar gr. Szécsenyia u svojem akademičkom govoru reko magjarom: da im neće za rukom poći magjarstvo širiti, ako će jezik svoj silom namećavati, već ako će ovaj znanostju oplemeniti, da ga druge narodnosti potražiti budu usilovane. Da li su magjari ovaj savet sliđili — ili ne? o tom neka se drugi prepiru, nama je dosta znati: da od nikog vriemena magjar u slavenu, a ovaj u magjaru svojeg dušmanina smatra. To nam baš ništa nebi pomoglo ako bi sad iztraživali: s koje se strane nalazi veća krivica. Mnogo bi nam draže bilo ako bi znali dokazati: da će u tom biti naj opasnija pogibel i po slavenu i po magjara, ako jedan na drugog izmrzli budu, jerbo će sve većma krčiti onaj put: koji nimca vodi, do grudih obadvojice. Velike i visoke razloge ostavljamo onima dusima: koji na krilih državnici razmatraju međunarodne odnošaje, pak izvadjaju posljedke na jednu i drugu stranu; mi smo prosti ljudi, pak tako i mudrujemo. Vidimo da je magjar i slavian od mnogih vjekovah u komšiluku, to je dosta za naše osvidočenje da im je sporazumljenje potrebno, jerbo komšie mogu jedan drugom najviše pomoć: al i najviše naškoditi.

Od magjara se netriebe već i za to bojati: što ima više vrlina onima slavenskima spodobni. Više bi se mo-po pohvaliti o razzapu nego lakomosti, — a da mu na razpolaganje nestoji takva moć da bi mogo druge narodnosti u svoju usnovati, dokazuje nam ona bojazan, koja ga je prinudila, da se bacio u Bismarkovo naručje.

Po kojem načinu veća je postala naša pogibel ne od strane magjara, već od strane nimca, koji je sad još

čvrstiji temelj dobio — da može priko magjara mriži raztirati na slavenu. Slaven i magjar je ko ulje i voda neće se pomišati, al neće jedno drugo uništiti, već to je nesgoda što je ođanj nimac, pak ogori Slavena na vod magjarskoj; no magjar ne razmišlja da će ođanj nimački dotle uskuvavati tu vodu: dok se sva u paru ne obrati, i izčezne.

Ko o tom dvoji taj neka štije nimačke novine i knjige, koje sám magjar raznosi na svoji ledjih, buduć u mali i velikih školah nimački jezik kao znanost svakom potrebnu pridaje.

Mi mislimo da bi po svoj obstanak razboritije djelovao magjar; ako bi u tih školah na mjesto nimačkog jezika uložio jezik onog okoliša gdi se škole nalaze, to bi i magjaru i onima narodnostima prudilo. No magjarski državnici seine: da je bolje narodnosti ostaviti — na se, da se muče i pomažu, kako znadu, i pomoć onde traže gdi je izgleda da će je naći, i uzimaju odkud se pruža; mi mislimo da je ovaka politika pogubna po magjara, košto i ona koja narodnosti u gluposti zadržava, jerbo najčvrstija klija bi bila koja bi sve ovdašnje narodnosti u jedno državno tielo vezala: ustavna sloboda; al ta samo tamo nalazi svoju cieniu, gdi je pamet i srce izobraženo. Žali bože, naši državnici vrlo se malo o tom brinu: da se narodnosti i što prije u svojem jeziku izobrazu, najskole, od kako je pokojni B. Eötvös komunalske škole kao jedino sriedstvo za uzdržavanje magjarske narodnosti uveo; naravno to nije po zakonu izustjeno, al je prid svakim razmišljateljem vidno. Žali bože što Eötvös nije većma razmatrao savet Szécsenyiev, te bi koristnii zakon škulski po ugarsku osnovao. To će uviditi naravno i magjari košto i to: da im ništa nije prudilo što su stare Varmegje u francuske departemente preinačili. Jerbo ni to neće spasiti magjarsku narodnost. To su sve takva sviedstva koja mogu ovde

i tamo još koju obitelj u magjarstvo priliti, gdje se učeni odcipljivaju od svojih rodova ko kod bunjevaca; al i to će sve malo pomoći magjarom, poklem će druge narodnosti, uz koje stoje njihovi popovi, učitelji i odvjetnici sve veoma od magjarske narodnosti zazirati, a uzto više i od onih obitelji — koje su za bunjevce propale, povući se u kolo nimačko, poklem su im ženske takvi duh upile; dočim će veliki dio bunjevaca i šokaca ostati još za kasnije vrijeme i roditi će sebi popove, učitelje i odvjetnike: koji će priouiti uz materinski jezik — i svojim rođenima vrata znanosti i prosviete otvarati.

D O P I S I.

Iz Lemeša 26. Kolov. Pravi rodoljub kuda god idje u pameti i srcu nosi svoj mili rod. Prije 40—50 godina u Bački gornjoj širilo se pleme bunjevačko a u podunavskoj šokačko, po njivah i poljeh orile su naše pisme, pak se slavensko srce u svakom selu razdragalo. Žalibože sad već nije tako ni onde ni ovde. Putujućeg rodoljuba sad više puta zaokupe crne misli i tužna osjećanja, ne zato što se ovim plemenam i drugovrstna izmiesala, već što u svakom selu nalazi, da se bunjevci i šokci gube brojom i imovinom, al ni ovo nije što bi brižljiva rodoljuba srce razevililo; već što uvidja da mu u rodu gine duh pradjedovah, i propada samosviest uzdržanja narodnog.

Gdjekoji nakite se znaci tudje narodnosti, pak bezsviestno postaju njenom podlogom, a drugi pridaju se opasnoj sdvojnosti i nikom brzinom kutljaju u jaz osobene i narodne propasti; pamet neotvaraju prosvieti, koja im se ponudjava u škuli i crkvi, a srca plemenitija osjećanja opajaju vinom i rakom. Naši Djedovi rada su se razveselili kadkad vinom, al u poslone dneve nisu se potucali po mijana; — ele unuci im odpadoše daleko od stabla slave djedovah. Muževi za rad stvoreni — momci, od Boga namieujeni, da budu nosilo svojeg plemena u budućnost — i u poslone danih po krčma se povaljavaju, i svakaki gad, pod imenom rakie od kokuraza, po židovu pečenom — opijaju, pak ukidaju plodnost naroda, zatupljavaju pamet u mislih, i srce u osjećanju. S ova-ki misli obterešen dodjo u Lemeše, gdje mi je srce malo olakšalo, jel ovde sam našo bunjevačko pleme, koje nije još barem znak bunjevački izgubilo. Ona plemenitija svojstva — koja su rod slavenski kitila tu se još nalaze. Ima bunjevaca, koji se raduju svojem plemenu koji se za radom otimaju, koji u imovini napriduju, veoma me obradovalo njihovo nastojanje, da škole svoje po našem duhu ustroje. S Magjari u liepoj slogi žive i zaključili su k dvima školama i treću dodati i revnog učitelja u nju umjestiti. Žalostroje, što revnost učiteljah kako kažu nije u suglasju sa žrtvam koje obština voljno prinaša na oltar narodne prosviete, jerbo su roditelji iskusili, da im se dieca nepoučavaju onom brižljivostja i marnostju, koja bi im željni plod urodila. Šbog čega usilovanim se nalaze, jednog učitelja se ratositi. Dovit se moram slučajju, gde sin svojeg roda neće da sve sile izvije, da rodu svojem u postignuću razvitka umnog i tvarnog pomogne. Učitelji draga bratjo! ako rod rodu neprijateljji, od kud da čekamo pomoći, kad nas drugi narodi barbarom nazivaju. Al ostat će u svakom stališu svetom istinom, da neće biti sviestna rada, gdje se srce svojoj narodnosti izneviri. Dika je ove obštine njezina crkva, koja je već i po slogu gradje liepa, a po svojoj čistoći mila; pobožan čoviek rado pribiva u ovoj kući božjoj, i slatko se znade Bogu pomoliti. Iz okita, kojom su oltari božji narešeni, vidi se da su ovde nabožni djedovi ostavili u baštinu svojim sinovima pobožnost, i pobožnu darežljivost. Bože daj da ova neizgine u njihovi unuci, jerbo mi se pripovida, da mladji već nepotraživaju tako revno crkvu, ko njihovi djedovi, neugodno vrijeme dostaći im da se Bogu u nedilju poklone, a ni o tom se ne hvale da bi im božja rieč omilila, svete pridike i nauku neslušaju.

Ne tako mladi rode, ne skreći sa stazo kojom su ti hodali tvoji stari, ostaj vjeran tvojim djedovom u poniznosti

i pouzdanosti prama Bogu; sledi njihove stope, u kojima ti ostaviše trag pohadjanja crkve, da te Duh sveti nadahni svojom milostju, i dobiješ dare razumnosti, umjetnosti, strpljivosti i iztrajanosti, u blagostanju i nevolji; pohadaj rado škulu, da ti se razsvietljiva um, uputjiva pamet, da si stečeš nauka, koji ti je potrieban da umieš sve ono duhovnom i tvarnom silom stvoriti i nabaviti što ti je nužno, da si osiguraš svoje, i tvoje obitelji — za budućnost.

Stari rodoljub.

? Iz Subotice 22. Kolovoza. Danas su stigli sa strane tri bataljuna domobranaca u našu varoš, koji sa našima ovde stanujućima iznosi četir bataljuna, ili svega do 4000 glava. Došlo je još i pol baterije topova — to sve daje povoda svakojakome razgovoru kod našeg prostog puka, — a ono je sasvim jednostručna stvar i uzrok, zašto su se ovi sinovi naše mile domovine ovamo stekli: da se vižbaju, i da načeonici — poglavari smotru nad njima držu; a ne kao što neki misli, hajd odmah u vatru, pa pucaj, na neprijatelja podji! Najprija se valja obučiiti, pripraviti, pa tek onda ako mora biti, za nevolju će mo se u rat upuštati; znajte ljudi, da rat novaca i krvi staje — pa ipak i onda u naprid nezna se, koće biti u dobiti! Za to manimo se svakog kri-voznog nagadjanja i zle slutnje, jer ako dodje do okršaja — pušiće nam se onda svima glava. Niki će tu veselo — žalosno — smišnu igru ljuto da odkave, jer u tom slučaju, biće nas koji ćemo kesom a niki opet glavom i životom da plati, te tu dakle šala i bulazan nije svagdar na svome mistu, — već ostavimo neka cila stvar teče svojim pravilnim i prirodnim tokom, i gledajmo za našim svakidašnjim poslovima, jer i tako sve troškove za te domobrince morat ćemo mi snositi, a tih će troškova biti dovoljno!

Druga je opet novost ta, da je naš nadžupan g. Mate Lenard već gotovo miece dana od svoje kuće odsutan, i kroz cilo to vrime pogotovu uvek ne pristano — bavi se u N.-Sadu, a bez sumnje po napatku ministarstva, u poslu izbora poslanika na ugarski sabor — koji će se izbor obaviti u Novome-Sadu 28. t. miece; te tako poglavita briga i staranje županovo mora biti: ako je ikako moguće, da vladin kandidat za poslanika izabran bude, a u koliko mi poznajemo vištinu nadžupana Lenarda, to mu se zaista ni jedna prilika podkrasti neće, koju on neće znati upotribiti, al nije mu ni zamiriti, jer to je upravo poziv njegov — te tako svaki onaj kojibi njemu zamirao, što se za ovu stvar jako i ozbiljno zauzima, vrlo greši i hrdjavo cilu stvar pridstavlja; jer po time nebi smela ni protivna stranka ili pojedini član njen u korist ove što dilati. Istina, da između pojednog člana — gradjanina i nadžupana bitna je razlika, . . . ali kad uzmemo, da je i nadžupan član jedne stranke — to onda nemože mu se u zlo upisati, ako on u granicama zakonitosti u korist svoje stranke dila. Nadžupan ne triba i nesme svoju vlast zlouporabiti, ali osobno — individualno — privatno — može slobodno i ne ograničeno dilati. Mi u koliko poznajemo g. Lenarda, ne sumnjamo ni malo, da on neće sva moguća upotrebiti, da pripomogne k' izboru vladinog kandidata, ali sa druge strane stvar uzimajući, uvireni smo i o tome, da g. Lenard kada se uviri, da protiv volje većine puka, neda se ono izvesti što vlada želi, to neće se on podli sridstava — oružija — lačati i time povoda davati onakim škandalima i sukobima kakovi su se prija u N.-Sadu dogadjali, nego će i sam visokoj vladi savitovati, da se puk ostavi na miru, i da se ne draži, da ovaj ne zaplanti željom osvete — pa danom prilikom, smetuje i ne prilike — kako njemu tako i vladi čini. Da će nadžupan M. Lenard tako postupiti, daje nam jamstva njegovog razboritost i lip način ponašanja, kojim je kako svoje jednomišljenike tako i protivnike u N.-Sadu i Somboru za sebe pridobio. S' toga bi sa svoje strane mogli u naprid priporučiti za taj slučaj: kada se Baja kao slobodna i kraljeva varoš proglasi i u zakon uvrsti, te Subotica i Baja jednoga, a N.-Sad i Sombor opet drugog nadžupana za sebe dobije — ako nebi iz osobitog obzira — za, N.-Sad i Sombor hteli Srbina za

nadžupana postaviti, da g. Matu Lenarda tamo za nadžupana ostave pošto mislimo, da bi se i samom g. Lenardu N.-Sad i Sombor bolje dopao nego Subotica i Baja, gdi, kako sam zna — toliko mlogo neprijatelja ima, a i občinske skupćine tamo mlogo bolje i u rednije teku nego kod nas, a iskreno da kažemo, moramo priznati : da se i naša inteligencija — naučna klasa ljudi u mnogom pogledu ne može meriti — sa inteligencijom koja je u N.-Sadu i Somboru. A g. Lenard je i onako naučen finijim diplomatskim načinom postupati i rukovoditi celu stvar, koji se način ovde kod nas nikako primeniti ne da, jer ovde je nužna stroga i okorela ruka zapta — discipline; — inače kao što je i sam iskusi g. Lenard, često prima mrki pogleda i dobija sotissa — grubijanstva, — što i najladnokrvnijega čoveka stomak svagdar ne može da svari.

Po tome sudeći držimo, da bi po g. Lenarda mlogo bolje i probitačnije bilo, ako bi se on ograničio na N.-Sad i Sombor i tamo kao nadžupan fungirao — službovao, jer triba i onu. poslovicu na umu da ima : nemo propheta in patria sua.

Sad da vam javim i treću ali i najžalastniju novost što srce čovika do suzah nagoniti, a zdrav razum jako podrmati mora. Juče u večer sa noćnim željezničkim vlakom iz Osika prispe jedan čisto obučen i ugledan sridnjega veka čovik, — jevrej — živut — u susidno kupatilo Palić, i tu zaište sobu, ali u gornjim zdanju u prvome spratu, što mu se po volji učini; u jutru oko 3—4 sata čuli su, dva tri red puknuti, no pošto lovci u okolini često pucaju, to nije niko tome pucanju ni pažnju poklonijo; kad oko 10 sati u jutru javi sobarica, da isti stran gost još nikako ne ustaje — na koje redarstvo, dade istoga stranca sobu zvanično otvoriti, ali na žalost vidu, da je isti na sebi samoubistvo proizveo. Na stolu našli su jedan listić, na kojim je bilo napisano : " ne razbirajte za mene i moje ime, jer mi se dodijalo živiti. Nesritnik je donešen ovamo u varoš i zvanično će paran biti — sectira će se.

R A Z N E V I S T I.

— P e s t i N a p l o tešku i veliku zadaću pripisiva sadanjem saboru i glede kormilarski nastojanja. Veli, da ministarsko predsedništvo grofa Lonyala samo se sad počimlje, dosad se je samo s tradiciama (pridanjima) prošlosti hrvao, a da on nije taj čovik, koji bi poslove samo na polak vršio. — Kormilo će na novo ustanovit, poklem će se dvi ministarske listnice izprazniti; uprava županijah gdi narodnostih stanuju, stavit će se u jake ruke; u isluživanju pravice velike će se popravke dogoditi; državno redarstvo uvesti; međunarodne željeznice izpraviti; a o postavljenju nezavisne narodne banke da se već marljivo radi. Takodjer reformiranje velikaške kuće (gornje table) i rišenje kath. autonomičkog odnošaja — broji medju ne odgodljivu zadaću sadanjeg Sabora.

— U N i m a č k o j se na više mesta po varoši buuo sgadjaju sbog proganjanja ježuitah. Tako se je 22 og kolov. u Essenu varoši dogodilo, da su redari (žandari) i svoje oružje upotribit morali, te su tako mloge ranili.

— U B i o g r a d u za trajanja svečanosti, kako u razni listovi šitijemo najlipši je red vladao, nit so je ikakve nezgode dogobilo. Narod je svakdi svoju harnost i privrženost sjajno pokazivao, prama svojem knezu, a gostih se sakupilo oko 30 hiljadah. Mlogi gradovi i opštine prinesoše plemenite darove mladjanom svom vladaru.

— U S z a b. S. šitijemo, da se je Bitto ministar pravosudja odrekao ministarstva, a sad je on jedan kandidat za Saborskog predsednika; niki opet uz Korizmića pristaju, jedni pak uz Mihaila a drugi Ljudevita. Horvata pa i Bartala spominju al samo tako, ako Šomšić nebi htio primit pedседništvo.

— P e s t e r L. razglasiva jedno veoma čudno i prieko pitanje : Slavonia hoće da se odkine od Hrvatske, pak da u Osieku banskog namistnika zahtivaju. — Sloga od Boga, nesloga od zloga!!!

— Narodni List, glede slavjanskih interesah slabu nadu stavlja u sastanak trijuh Carevah. — Dakle će se još i većma otežjati ruka hude naše sudbe vrhu nas? ! Ne daj Bože!

— T a k o z v a n i nimački starovirski katolici spremaju se, da 20—22. Rujna u Kölnu (Colinu) održe drugu svoju skupštinu.

— M l o g e novine vole sad divanit o promini stranaka na ugarskom saboru. Szab. Š. pokaziva na francuzku, gdi veli — za dvadeset godinah uvik su znali majstoriom napraviti većinu, koja je — buduć se je carstvo na nju oslanjalo, a na ostale factore (činbenike) nise obziralo — državu skoro u skrajnju propast upustila; napominje silnu žrtvu, koje je kod nas uzdržavanje i stvaranje većine stalo, pak veli : samo još dva taka izbora — pa onda nema tog mathe-mateka, koji bi izračunat znao dubljinu, u koju ćemo političnim i čudorednim načinom pasti.

— S t r a n k a Deákova imala je 2. rujna u večer javni dogovor; izmedju ostali stvari, o kojih suse bavili, Franjo Deák priporučio je za budućeg pridsidnika zastupničke kuće — bivšeg ministra pravosudja : Stipana Bittó.

— M i s e č n a krónika. Dobili smo prvi primerak toga časopisa, koji hoće, da na misec dva put izlazi u Subotici. O toj kroniki premnogo bi imali šta reći, ali nek bude samo ovoliko : Baš bi se od Subotičana pravo imalo očekivati, da prionu, da skoču uz svoj bunjevački jezik, no to neće biti donde nikad, dokle god ga ne omiluju, a ni omilovat ga neće donde, dokse taj jezik — kojemu na krasotu nema para na cilom Božjem svitu — tako osakaćiva, kao što to Micečna kronika čini. Ta za Boga, tko u oči u glavu nezna, da je Subotica bunjevačka varoš, taj po kroniki nebi znao pogodit : kaki narod stanuje u njoj.

— U g a r s k i će sabor prestolnim svojim govorom Njihovo Velič. naš kralj otvoriti 4. rujna o podne.

— R u č n i m odpisom Njihovog kraljskog Veličanstva od 25. Kolovoza, ukida se a Erdelju dosad postajavše kraljsko povirenstvo.

— U P e š t i su 3-eg Rujna obadve saborske kuće držale prvu saborsku siednicu, poslanika je bilo mlogo, nasi crkveni dostojnici jako su zastupljeni. Nj. Vel. naš prisv. Kralj, držao je nad vojskom smotru.

— G o r č a k ō f f je već prispio u Berlin.

G A Z D A L U K.

Češanje i čištenje konja. Dali sam kad god pogodio pisat o stvari — koja je zagrizla u dušu slaviansku neznam, jerbo me još nitko nije pohvalio. Al da će ovo godit slavianskom srcu što ću mu sad odkrit, o tom sam uvjeren. Od nikog doba zavladao je med ljudma govorit; da je češanje konja pola hrane, no naši stari nisu baš ovu vieru držali. Oni su više hranili no češali konje. Nije zalud što smo rodovi, Poljaci i Rusi i donas još tako čine. Al mi koji smo u bližnji dodir došli s Taliani, koji od zime, vrućine, i kiše uvik zakriljena drže konja, pak s njime obhadjaju ko sa svojim dietetom, dalje izmiešali smo se nimci koji većma češe konja nego što svoju glavu češlja, pa više puta izmete košaru nego svoju sobu, to smo naučili konje češati i više puta priko dana, misleć da će mo ovim načinom naknadit jedno dilo hrane. Al ovi niemci, koji mudruju, sad su već pripoznali : da to udi konju buduć mu češajuć kožu, omehkša i konja čini naklonim na skori znoj — pak ovako na škodljivo razhladjenje. Vojuici, od koji smo naučili često češat, sami pripoznaju : da su im konji zdravii i snažnii na bojnom polju, kad se ih riedko dodije češagia — no kada miruju. Dakle ovde moraju niemci pripoznat da smo mi slaveni u ovom obziru u poljodilstvu napridnii. Otrt više puta konja to valja, al ga mnogoputa češat netriebe, već mu trieba dobro suho sino i rešetanu zob davat.

Čadja. Crvi i buvači više puta unište najliepšu nadu jednog vrtlara. Crv podgrize koren, a buhač izide lišnje, pak rastilo uvene, i pogine. Hagne Ivan baštar iznašo je da

se ovi dušmani mogu čadjom odbiti. On je ovu utro i zemljom onom pomišao gdje je simenje usijo, — kad je izraslo onda je pre rosi rastilo zasuo — a kada je prisadivati triebalo, onda je utrvenu čadju zamutio vodom — i u tu u trpō koren razsade pa je tako u zemlju umjestjao.

Plišanj u podrumu, pivnici — nitko nemiluje, jel čega se on maši to ogorča, i za uživ ne podobnim postaje. Izkušani vinari seine : da je dobro više hrbina u sve strane podruma ponamiestjat u ove uležiš sumporaša pak ga zapalit, naravno onda ako je sve što bi vatru moglo uhvatit ondud odstranit, pa se podrum i penžere zatvore; sumporaš baš to prouzrokuje u podrumu što zapaljen i nače u ardevu. Plišan žabe i druge nemile stvari poginu a vinu nimalo ne naudi.

TRGOVINA I OBRTNOST.

* Subotica 23. Kolovoza (u petak) Mismo u posljednjem svom dopisu napomenuli, kako je u posljednje vrime kod nas u Ugarskoj u bolest „kao nika manija“ prišlo, podizanje mlogih priko mire novčanih zavoda, što ništa drugo nije nego obmana. (Schindel) koja mloge ljude može materialno ubiti i sasvim upropastiti. Istina, da u novije vrime i u Ingleskoj opaža se ravna težnja za podizanjem novčanih i time ravnih zavoda, ali Inglesku i njihovu novčanu snagu ne možemo nikako sravniti sa Ugarskom i našom novčanom snagom. Ingleske državne financije u 1000 % bolje stoje nego naše; — oni imaju svoje banke, priko mire dovoljno zvećećeg novca, a trgovina im je razgranatita po cilom svitu. Tamo se dakle i daje ništo opravdati umnožanje takovih zavoda, jer imaju novaca u izobilju, i neznadu šta da radu snjima; u najnovije doba evo jedva da mogu smestiti novac sa 2 1/2 % dok se kod nas kod najsolidnijih zavoda kamata po 8 % na sto plaća. Takim načinom mora trgovina naša u nazad ići, jer se ne možemo u radnji sa strancima takmačiti. Time je pak najveći uzrok taj švindal sa novčanim zavodima, od kojih tako reći skorup prikupe pojedini špekulanti a publikumu ostave talog da kupka. Od tuda biva, da su se mlogi čivuti u Pešti i na drugim mistima — baronima i grofovima postali, ti ljudi tako reći i naše dražne financije su pod zakup uzeli, jer što se god u novčanim stvarima kod vlade i erara uradi, tu su ponajviše oni, ili posrednici — agenti —; ili sami priduzimači —; od kuda najveću korist vuku. Za to je krajnje vrime, da se naša vlada takovih ljudi partiše i u pogledu državnih finau-cija emancipira, jer kad oni mogu na strani novca naći i zajam podići, zašto nebi mogla to sama naša vlada činiti?

Ali pre nego što se odpočne na popravljanju — pacifikovanju — našega obćeg zemaljskog novčanog stanja raditi, nužno je da uredimo naše odnošaje sa bečkom narodnom bankom, i da ustanovimo jednu neodvisnu zemaljsku ugarsku banku, koja će na dobrim i sigurnim osnovu svoju radnju odpočeti i time blagodet zemlji i narodu doneti. Kada se takova banka bude ustanovljavala, molimo i priklinjemo našu vladu, neka sama ovu cilu stvar u svoje ruke primi, a ne da kroz nesavesne i grabljive ruke, takovi jedan najznatniji zavod u zemlji daje sklajpljati i oživoviti; kad jedan takovi zavod bude postojao i budemo ga imali — uviren sam, da će odmah i taj švindal u novčanim stvarima odnosno novčanim zavodima pristati, i u mesto da pojedini koristi imaju i vuku, prostreće se to na cilu zemlju i sav puk.

Nas još nije ono uvirenje ostavilo, koje smo navistili posli mira francusko pruskog, da će se novac morati po svitu razsuti i da će po tome valuta znatno pasti, slidstveno (consequentno) i kamata novca manja biti. Prvo smo dočekali, jer danas kurs zvećećem novcu ispod polovine prijašnje cine stoji, na ime X 5 f. 25 n. staje, a srebro 8 f. 15 n. po sto. Na drugo izgledamo skorim da nastupí, jer u Londonu je novaca, „po najnovijim glasovima“ mlogo, i ne mogu ovaj ni po 2 1/2 % da izdaju; dok i nimačka svoje blagajne

— kasse — otvori, biće novaca bozbolē, po tome i kamata će novca spasti.

Rane je na današnjim našim trgu bilo dovoljano, a prodavala se dobrom cinom, koju bilježimo slideće : žito 5 f. 20—50 n. napolica 4 f. 50 n. raž 3 f. 50 n. ječam 2 f. 20—25 n. zob 1 f. 40 n. kukuruz stari 3 f. 50 n. 4 f. a, pažunac. Bilo je i u klipovima novog kukuruza, prodavao se po 70 nov. vika.

Cinjenik Pešta 31. Kolov. Vuna, Slaboše od poslednjeg pazara kupovala. — Svinji ugars. 350—450 fn. teški, fut. po 32 1/2 — 33 1/2 n. srbs. po 32—33 n. za iznos po 34 n. — Varivo; bio grah, djumr. maža 4 frt. 50 n. sitan 5—7 fr. — Kaša projina 6 fr.

CINA RANE. Pešta, 31. Kolovoz. Čisto žito Banatsko, 81 fn. 6 fr. 20—25 n. 88 fn. 6 fr. 95 n. i 7 fr. Tisansko 81 fn. 6 fr. 25—30 n. 88 fn. 7 fr. i 5 n. Pešt-budinsko kao i Banatsko. Stolno-biograds. kao i Tisansko. — Raž 78—79 fn. 3 fr. 75—85 n. Ječam 66—70 fn. 2 fr. 60 n. — 3 fr. Zob 45—48 fn. 1 fr. 65—75 n. Repeca kohl 75 fn. 6 fr. 62 i 75 n.

Novac Carski dukat 5 f. 26—28 n. Aust.-Ugars. 8 f. 73—75 n. Napol. isto tako. Srebro na 100 fr. u srebru 103 fr. i 50 n. pače i 109 fr. u bankama.

Visina vode dunavske.

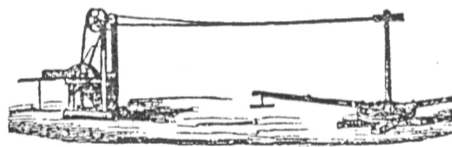
Pešta 31-og Kolovoza : 9' 1" nad 0. opada.

Požun 31-og Kolovoza : 7' 6" nad 0. raste.

Vrime, iza kiše vedro i toplo, ugodno.

Poruke uredništva.

Slavnoj Čitaonici u Imoski : Kratki nadpis, s kojim ste nam poslano brojeve vratili, ne razumijemo, a ni Naputnica nije dosta jasna; molimo dakle — veće razjasnenje.

MAŠINE ZA VRŠITBU.

Koje su sad najnovieg vremena, u najznamenitijim fabrikama, za najlakše, najcelishodnije, i najjeftinije, pronadjene, mogu se uviditi, i kupiti kod podpisanog : ista mašina nepotrebuje više, od dva dobra, ili četir najlošija konja, i vrše na dan 150 veliki krsta, istrese slamu, i u slami jednog zrna nemože se najti, niti šuljka u žitu, i ima istih mašina po 400, po 500, i po 600 frt a. vr. te tako može svaki kupac kod mene po svojoj volji mašinu birati, imam takodjer, i koja ovejano zrno u djak daje, i sva je na točkovi, kao god parnjača, i od šest konja snage, košt 1850 frt a. vr.

Meni je dosad kako svaki kupac, tako i obštinska staro bečejska komisija, o njenoj dobroti i valjanom radu, pismeno svedočanstvo dala, koje svakom mogu pokazati.

Ko dakle želi takovu mašinu imati, neka se za ranije postara, jer dosad veće prilično prodato, pak se bojim da posle ne bude dockan, za nabavljenje, jerbo su fabrike vrlo daleko.

Svaku mašinu koju prodam, ta se najpre kod mene mora sklopiti, i viditi da što nefali, te tako može svaki kupac siguran biti sa šnjome, i ako ranije kupi, ondak mogu mu dojeti, istu pokazati nemeštiti, i sklopiti, to može bez brigo vršitbu čekati.

Takodjer imam i dobri drljača. par po 31 frt. a. vr. plugova od samog kovanog gvozdja od 17 do 18 fr. a. vr. a kolečke 12 fr. a. vr., mašina što krune kukuruze, po 52 fr. a. vr. sečki za čovčiju snagu od 50—80 fr. a. vr. i ustrojeni sečki da može sa istim vrtlom što vršaonicu tera i sečku terati, od 120—220 fr. može dobiti i kamen kojeg će opet isto vrtlo terati, te može i mleti, imam takodjer i testeru za cepanica seći, koje opet isto vrtlo tera, može zimi 9 a leti 12 fati na dan izseći, košta 150 fr. a. vr.

Hugo Krvarics,

zemljodjelac i mašina prodavaoc u Starom-Bečeju.